

PAMÁTKY PRAHY 8

Libeňský zámek

Libeňský zámek

V srdci Libně, v pěstěném parku na pokraji rozlehlých sadů, stojí půvabný rokokový zámek. Na místě dnešního zámku čp. 1 stávala kdysi gotická tvrz. Byla uprostřed osady poprvé připomínaná v roce 1363 jako majetek bohaté staroměstské rodiny Rotlevů. Roku 1595 zakoupila zdejší panství od Jiřího Bryknara a jeho bratra Albrechta Eliška Hoffmanová z Donína a to za 52 tisíc míšeňských kop. Na jeho místě dala postavit menší renesanční zámek.

Libeňský zámek se stal záhy dějištěm události, která vstoupila do učebnic dějepisu: 25. června 1608 zde byl uzavřen tzv. Libeňský mír mezi císařem Rudolfem II. a jeho bratrem Matyášem. Tehdy se Matyášovo vojsko chystalo na vpád do Prahy, ale čeští stavové svým rozhodným vystoupením trůn Rudolfovi uchránili, i když ne na dlouho. Panovník ovšem musel udělat rozsáhlé ústupky, vzdal se vlády nad Uhrami, Moravou a rakouskými zeměmi v Matyášův prospěch.

Zámek, který krátce vlastnil i Albrecht z Valdštejna, byl za dob třicetileté války několikrát poničen. V pohnutých pobělohorských dobách změnila Libeň několikrát majitele, až se roku 1651 ocitla v držení Nosticů, kteří částečně rozšířili a barokně přestavěli zámecké objekty. Už v červnu 1662 ale prodali panství Starému Městu pražskému. Následujících 220 let sloužil libeňský zámek jako letní sídlo pražských primátorů.

Při pruském vpádu do Čech na jaře 1757 byl zámek spolu s celou vesnicí a širokým okolím značně poničen. Tehdejší purkmistr Starého Města pražského Václav Fridrich z Friedenbergu se rozhodl využít nutných oprav zámku k jeho celkové přestavbě v rokokovém stylu. Pro svůj záměr získal finanční podporu samotné císařovny Marie Terezie, které nabídl zámek jako občasnou rezidenci při jejích cestách do Prahy a na inspekci stavby tereziánské pevnosti. Dnešní podobu získal libeňský zámek při přestavbě, kterou projektoval a v letech 1769-70 uskutečnil pražský architekt Jan Josef Prachner. Dosavadní

zámecká budova byla rozšířena o honosné východní křídlo s věžičkou a hodinami a o kapli Neposkvrněného Početí Panny Marie. Ta byla slavnostně vysvěcena 2. prosince 1770 a o rok později byla prohlášena za veřejnou, protože až do roku 1905 nahrazovala v Libni katolický kostel.

Po skončení stavebních prací roku 1770 opravdu libeňský zámek navštívila císařovna Marie Terezie a v letech 1771-73 zde několikrát pobývala. V době vojenských manévřů roku 1786 se tu ubytoval císař Josef II. a na přelomu let 1803-1804 při stejné příležitosti i císař František I. V srpnu 1791 zde před svou korunovací na českého krále přespal císař Leopold II.; právě odtud vyšel 31. srpna 1791 i jeho velkolepý korunovační průvod, barvitě popsán v Jiráskově „F. L. Věkovi“. Zámecké komnaty ale pamatují i morový špitál, narychlo zde zřízený za velké epidemie roku 1772, i vojenský lazaret v době prusko-rakouské války roku 1866.

V roce 1880 přestal být zámek letním sídlem pražských primátorů a o tři roky později do jeho zadní části umístila pražská obec vychovatelnu pro mravně narušenou mládež. Východní křídlo zámku přitom sloužilo k reprezentačním účelům libeňské obce a 12. září 1901 zde bylo slavnostně vyhlášeno připojení Libně ku Praze. Na počátku minulého století se libeňský zámek dočkal dalších stavebních úprav, které prováděl stavitel Bartoněk. Postupně se upravovala také zeleň před hlavním zámeckým průčelím, která dodnes odděluje zámek od rušné komunikace. Důstojné úpravy se dočkal i zámecký park. Zásahu na tom měl zahradní architekt František Thomayer, který zřídil mimo jiné i park na Karlově náměstí. K jeho počtě byl v roce 1957 pojmenován tento bývalý zámecký park Thomayerovy sady. V pozdějších letech se v zámku usídlil magistrát, roku 1945 Obvodní národní výbor a roku 1990 Obvodní úřad Prahy 8, nyní Úřad Městské části Praha 8.

Libeňský zámek je pozoruhodnou památkou rokokového slohu. Zatímco jeho vnější architektura nedoznala od roku 1770 podstatných změn, z interiérů se zachovalo jen málo. Zvláštní pozornost si zaslouží především slavnostní sál v prvním patře východního křídla, který patří od začátku 60. let minulého století k nejvyhledávanějším svatebním sálům v Praze. Interiér doplňují pozdně empírová kachlová kamna, původní nábytek se nezachoval. Nespornou umělecko-historickou cenu má též vnitřek zámecké kaple. Veškerou malířskou výzdobu vytvořil přední český malíř 18. století Ignác Raab. Samotný oltář je dílem sochaře a řezbáře Richarda Jiřího Prachnera, otce projektanta přestavby zámku. Boční oltář a kazatelnu vytvořil staroměstský řezbář A. Krimm a truhlářský mistr Jakub Emplert.

Rokokové jsou i lavice, zpovědnice a křtitelnice, jen původní varhany byly roku 1884 vyměněny. Kaple, sloužící v 50.-80. letech minulého století jako depozitář pražského městského muzea, byla v 80. letech renovována a 29. června 1993 slavnostně požehnána a zpřístupněna veřejnosti.

Od začátku 90. let dvacátého století se v prostorách zámku pravidelně konají jarní a podzimní koncertní cykly a od roku 1995 také hudební festival Libeňské jaro mladých, probíhající souběžně s festivalem

Pražské jaro. V posledních letech je libeňský zámek přístupný také díky reprezentativním výstavám, které v jeho prvním patře pořádá odbor kultury. Za zmínku stojí například výstavy „Atentát na Reinharda Heydricha“, „Od Vltavy k Piavě“ nebo „2. světová válka v ulicích Prahy 8“.

Libeň Mansion House

The charming Rococo mansion is situated in the heart of Libeň, on a well-groomed green at the edge of an extensive park. Once, a Gothic castle was located where the mansion (House No. 1) now stands. The castle was located in the middle of a settlement, mentioned for the first time as a property of the wealthy Rotlev family of the Old Town in 1363. Eliška Hoffmanová of Donín bought the estate for 52,000 threescore Meissen groschen from Jiří Bryknar and his brother Albrecht in 1595. She built a small Renaissance mansion on the site.

Soon, the Libeň mansion became the venue of an event that entered history textbooks: this is where Emperor Rudolf II concluded the Peace of Libeň with his brother Matthias on 25 June 1608. At that time Matthias's forces were preparing for an incursion in Prague but a resolute action of the Czech nobility secured the throne for Rudolph, although not for a long time. Naturally, the Emperor had to make extensive concessions. He was forced to surrender rule over Hungary, Moravia and Austria to Matthias.

The mansion, which was even owned briefly by Albrecht of Wallenstein, was damaged several times during the Thirty Years' War. The owners of Libeň changed several times during the turbulent times after the Battle of White Mountain and in 1651 the estate finally came into the hands of the Nostitz family, who enlarged and partly restructured the premises in the Baroque style. In 1662, however they sold the estate to the Prague Old Town. For the following 220 years, the Libeň mansion was used as a summer house by Prague mayors.

The mansion, together with the village and its broad environs were considerably damaged during the Prussian incursion in the spring of 1757. The then burgomaster of the Prague Old Town, Václav Fridrich of Friedenberg, decided to utilize the necessary repairs of the mansion for thorough renovation in the Rococo style. He won financial support from Empress Maria Theresa herself for his project, offering her the mansion as a temporary residence during her journeys to Prague and visitations to the Terezín Fortress construction site. The Libeň Mansion House received its current form during redevelopment designed and carried out by the Prague architect Jan Josef Prachner in 1769 – 1770. The existing building was enlarged by a splendid eastern wing with a small turret and a clock and by the Chapel of Saint Mary of the Immaculate Conception. The chapel was consecrated on 2 December 1770 and one year later it was declared public as it was

used in place of a Catholic church in Libeň until 1905.

Empress Maria Theresa did indeed visit the Libeň mansion after the construction works finished in 1770 and stayed there several times during 1771–1773. Emperor Joseph II stayed at the mansion during the 1786 field exercises and Emperor Franz I stayed there on a similar occasion at the end of 1803 and the beginning of 1804. Emperor Leopold II stayed there overnight before his coronation as Czech king in August 1791; this was where his magnificent coronation procession started on 31 August 1791, an event so vividly described in Jirásek's novel *F. L. Věk*. But the mansion chambers also remember a plague hospital hastily established during a major epidemic in 1772 as well as a military hospital during the Austro-Prussian War of 1866.

The Libeň Mansion House is a remarkable historic Rococo style building. While its outer architecture has not undergone substantial changes since 1770, its original interiors have been preserved only in part. Special attention should be paid first of all to the festive hall on the first floor of the eastern wing, which has been one of the most popular wedding halls in Prague since the 1960s. The interior is supplemented with a Late Empire style tiled stove; the original furni-

ture has not survived. The interior of the mansion's chapel also has indisputable value. All the decorative paintings were created by the outstanding 18th-century Czech painter Ignác Raab. The altar itself is a work of Richard Jiří Prachner, a sculptor and a carver, father of the mansion's redevelopment designer. The side altar and the pulpit were created by the Old Town carver A. Krimm and the master joiner Jakub Emplert.

Since the beginning of the 1990s, the Libeň Mansion House premises have regularly hosted spring and autumn concert series; since 1995, it has also been the venue of the Libeň Youth Spring music festival.

VYDAL ÚŘAD MĚSTSKÉ ČÁSTI PRAHA 8
ODBOR KULTURY

www.praha8.cz

ROK 2008